

Квітень, 2026 р.
№№ 7-8 (774-775)

Видається з березня 1993 року

МАЙБУТТЯ

Газета освітян Хмельниччини

реформування

Освіта у фокусі влади

У межах робочого візиту на Хмельниччину Заступниця керівника Офісу Президента України Олена Ковальська і начальниця обласної військової адміністрації Сергій Тюрін відвідали заклади освіти Кам'янецьчини. До зустрічей також доєнались народний депутат України Ігор Марчук, перший заступник начальника ОВА Оксана Вжешневська та міський голова м. Кам'янець – Подільський Михайло Посітко.

У центрі уваги були умови навчання, розвиток матеріально-технічної бази, безпека освітнього процесу та перспективи подальшого зміцнення освітньої мережі регіону.

Одним із закладів, який відвідала делегація, став Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Заклад, заснований у 1918 році, сьогодні об'єднує 8 факультетів і навчально-науковий інститут. Під час зустрічі йшлося про організацію освітнього

процесу, міжнародну співпрацю, розвиток студентського самоврядування та подальші перспективи університету.

Також високі гості побували у Подільському державному університеті — одному із найбільших закладів вищої освіти регіону. У його структурі функціонують 4 факультети, 2 навчально-наукові інститути, науково-дослідні центри, ботанічний сад, бібліотека та 7 фахових коледжів у чотирьох областях. Під час візиту оглянули презентації студентів і викладачів, навчальні напрями та експонати, обговорили можливості подальшого розвитку вищої освіти, зміцнення наукового потенціалу, розширення міжнародної співпраці та посилення ролі університету в розвитку регіону.

Посадовці оглянули Кам'янець-Подільський ліцей №9 імені А.М. Трояна — багатопрофільний заклад, у якому навчається понад тисяча дітей.

Олена Ковальська наголосила, що навіть в умовах війни Україна не лише зберегає освітню систему, а й продовжує її модернізувати. За її словами, оновлення освітньої мережі має відбуватися виважено, з урахуванням демографічних змін, безпекових викликів і потреб самих закладів. Вона також відзначила значний потенціал Кам'янця-Подільського як потужного освітнього осередку.

Звертаючись до освітньої спільноти, Сергій Тюрін підкреслив, що найголовніше спільне завдання — дбати про розвиток закладів вищої освіти, аби в регіоні були сильні інститути та університети.

«Обласна адміністрація буде всіляко підтримувати ініціативи як Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, так і Подільського державного університету, адже це — одна родина. Ми є вашим надійним партнером у впровадженні урядових реформ та міжнародних програм. Сьогодні важливо максимально синхронізувати всі процеси, щоб спрацювала формула успіху».

Представники професорсько-викладацького складу закладів та студенти могли поставити запитання представникам різних гілок влади та отримати відповіді на актуальні питання.

За підсумками візиту було наголошено, що розвиток якісної, безпечної та сучасної освіти залишається одним із ключових напрямів роботи в області, а підтримка закладів освіти й освітянських колективів є важливою складовою розвитку Хмельниччини.

програма

Платформа можливостей

Заступник начальника обласної військової адміністрації Володимир Юр'єв долучився до соціально-інтеграційної програми «Платформа можливостей: право, фінанси, реалізація потенціалу» та виступив перед її учасниками з мотиваційною промовою в розрізі власного життєвого шляху. Програма реалізується в межах проекту «Кращий догляд для кожної дитини: розвиток соціальних послуг та системи захисту дітей у Хмельницькій області». Її організатором є РМ «Карітас-Спес» РКЦ в Україні за сприяння ЮНІСЕФ та фінансової підтримки Європейського Союзу й урядів Канади та Швеції.

Програма спрямована на підтримку молоді підліткового віку, зокрема учнів закладів професійно-технічної освіти Хмельницької області. Її мета — допомогти молоді підготуватися до самостійного життя, розвинути впевненість у власних силах, практичні навички працевлаштування, фінансову й правову грамотність, а також знання з кібербезпеки.

Загалом вона передбачає проведення 21 інтерактивного заходу для 60 дітей на базі освітніх закладів області. Кожна група учасників проходить цикл із семи занять, які поєднують лекційні блоки, практичні вправи та дискусії. Серед тематичних модулів — професійна самореалізація, пошук роботи і проходження співбесіди, трудові права, фінансова грамотність, цифрова безпека, державні гарантії та формування власного життєвого плану.

У межах зустрічі Володимир Юр'єв поспілкувався з учасниками про особисту відповідальність за власний розвиток, важливість освіти, самоорганізації, вміння ставити перед собою високі цілі та наполегливо рухатися до них. У своєму виступі він поділився історією власного життєвого шляху, розповів про виклики, з якими стикався, досвід у бізнесі та державній службі, а також наголосив, що життєвий успіх неможливий без праці над собою, самодисципліни та постійного розвитку.

Окремий акцент посадовець зробив на тому, що молодий вік є великим ресурсом для накопичення знань і формування внутрішніх орієнтирів, а підтримка наставників, викладачів і фахівців може стати важливою опорою на старті дорослого життя. Також Володимир Юр'єв закликав молодь вірити у свої сили, не боятися амбітних цілей, розширювати коло спілкування, читати, вчитися й не зупинятися у власному розвитку.

Соціально-інтеграційна програма «Платформа можливостей: право, фінанси, реалізація потенціалу» покликана не лише дати учасникам корисні знання, а й сформувати для них відчуття підтримки, приналежності та готовності до повноцінної інтеграції у громаду. Після завершення навчального циклу для учасників також передбачено індивідуальні консультації, менторський супровід та сприяння у працевлаштуванні або подальшому навчанні.

конкурс

І грають, і співають

У Хмельницькій школі мистецтв «Райдуга» відбувся міський конкурс дитячої творчості «Таланти багатодітної родини». У ньому взяли участь учні мистецьких шкіл міста з багатодітних родин віком від 9 до 15 років. Змагання проводилися у трьох номінаціях: інструментальне виконавство, вокальне мистецтво та образотворче мистецтво.

Конкурс започатковано у 2004 році. Його метою є підтримка обдарованих дітей, розвиток їхніх творчих здібностей та популяризація сімейних цінностей.

Гран-прі здобув Максим Килимник, учень Хмельницької школи мистецтв «Заріччя». На нього чекає путівка до позаміського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Чайка».

Учасників конкурсу відзначено грамотами та солодкими подарунками, переможців — нагороджено кубками.

новація

Мрії збуваються

У навчальних закладах Хмельниччини продовжують впроваджувати державну освітню екосистему «Мрія». Вона дозволяє зменшити паперове навантаження, зробити освітній процес більш прозорим і керованим, а також дати чітке розуміння того, що відбувається у школах щодня. Наразі в регіоні до цього проєкту доєдналися 64 заклади.

Про таке йшлося на онлайн-наradі Хмельницької обласної військової адміністрації за участі представників Міністерства цифрової трансформації, громад Хмельниччини, керівників закладів освіти регіону.

«Мрія» покликана спростити щоденну роботу школи, об'єднавши в одному середовищі ключові процеси — від ведення журналів і оцінювання до комунікації з батьками та управління закладом. На

цьому наголосив заступник начальника ОВА Роман Ужва.

За його словами, впровадження системи дозволяє зменшити паперове навантаження, зробити освітній процес більш прозорим і керованим, а також дати адміністраціям шкіл і громадам чітке розуміння того, що відбувається в закладах освіти щодня.

Про можливість та функціонал платформи розповіли представники Мінцифри — комунікаційниця з ОВА Богдана Химинець і керівник регіонального відділу впровадження В'ячеслав Різник. Вони пояснили, як «Мрія» допомагає об'єднати в єдиному цифровому просторі електронні журнали, щоденники, розклад, управлінські функції та комунікацію між учителями, учнями й батьками.

Головні переваги системи: для вчителів — спрощує ведення документації, планування

уроків та підготовку звітності; для учнів — відкриває зручний доступ до розкладу, домашніх завдань і результатів навчання; для батьків — забезпечує можливість постійно бути в курсі успішності та шкільного життя дитини.

Водночас адміністрації шкіл та громади отримують інструменти для аналізу, моніторингу якості освіти та ухвалення управлінських рішень.

Практичним досвідом впровадження «Мрії» поділилися шість закладів освіти області: із Хмельницького — гімназія №26, ліцей №2 та гімназія №25 імені Вадима Ангела, опорний заклад освіти Смотрицький ліцей імені Мелетія Смотрицького, Плесенська гімназія із Шепетівщини та Наркевицький ліцей.

Надалі мовилося про організаційні питання підключення нових шкіл до платформи. Наразі цей процес триває.

успіх

Я б у зварники пішов...

Тімур Вовнянко із села Пільний Олексинець увійшов до п'ятірки найкращих зварювальників на міжнародному конкурсі «Gold Cup Linde 2026». 17-річний юнак зміг обійти досвідчених суперників, маючи за плечима лише кілька місяців навчання.

Змагання відбулися у чеському місті Фрідек-Містек, зібравши близько сотні учасників з різних країн Європи. Україну представляли четверо студентів, серед яких був і другокурсник Ярмолинецького агропромислового центру профтехосвіти Тімур Вовнянко.

Тімур виступав у одній із найскладніших категорій — метод 311 (ММА). Це ручне дугове зварювання, де якість шва та точність рухів повністю залежать від майстерності людини, а не від автоматики. Попри те, що у його категорії змагалися 20 досвідчених учасників, подолянин посів почесне четверте місце.

Тімур змалку цікавився технікою та не цурався фізичної праці. Навчатися пішов за прикладом старшого брата. До конкурсу готувався настільки запекло, що навіть не розповідав батькам про додаткові години занять у майстернях.

Сам Тімур оцінює свій успіх стримано. Зізнається: було непросто призвичаїтися до іншої техніки та закордонних стандартів навчання, але тепер він чітко бачить напрямки для вдосконалення.

Зараз юнак продовжує навчання та готується отримати водійське посвідчення. Після завершення закладу Тімур мріє переїхати до Хмельницького та заснувати власну справу — СТО або бізнес, пов'язаний із обслуговуванням аграрної техніки.

поїздка

Повчальна мандрівка

Група дітей Красилівської громади здійснили освітньо-туристичну поїздку до польської гміни Тарново-Подгурне. Ця мандрівка стала частиною програми підтримки дітей українських захисників: загиблих, зниклих безвісти, полонених, а також ветеранів і діючих військовослужбовців.

Польські партнери підготували для юних українців різнопланову дозвілля, що поєднувало активний відпочинок та культурне збагачення: ознайомлення з історією Познані, візити до музеїв та прогулянки Тумським островом; відвідини термальних басейнів, боулінгу та участь у спортивних заходах; майстер-класи зі створення LEGO-композицій,

авторських екоробинки та виготовлення традиційних великодніх пальм.

Повчальним для дітей став візит до місцевої пожежної частини. Там вихованці громади мали змогу випробувати професійну спецтехніку та пройти практичне заняття з основ надання першої медичної допомоги.

Поїздка стала можливою завдяки співпраці Красилівської міської ради з польськими колегами. Приймаюча сторона повністю взяла на себе витрати на проживання, харчування та розважальну програму, а також підготувала для кожного гостя корисні набори з канцелярії та солодощами.

дошкілля

Смачний тиждень

У хмельницьких дитсадках триває тиждень здорового харчування «Смачно. Весело. Корисно». Ініціативу впроваджуємо з метою популяризації культури здорового харчування, зміцнення здоров'я дітей та формування корисних щоденних звичок.

Кожен день тижня має

свою тематику:

- День здорової тарілки
- День улюблених страв
- День кольорових вітамінів

- День етикету та сервірування

- День еко-харчування

Стартували з Дня здорової тарілки. Малюки дізналися про збалансоване

харчування, знайомилися з корисними продуктами та вчилися формувати здорові харчові звички.

До ініціативи активно долучилися і батьки. Разом із дітьми вони ділилися улюбленими стравами, простими рецептами та сімейними традиціями. Це додало проєкту ще більше тепла та щирості.

Реалії початкової освіти

На базі Хмельницького обласного інституту імені Анатолія Назаренка проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасна початкова освіта: реалії сьогодення, виклики та перспективи». Модерувала Романова Оксана Володимирівна, завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної і початкової освіти ХОІППО, кандидат психологічних наук.

З вітальним словом до учасників конференції звернувся Пунда Олександр Олегович, директор Департаменту освіти і науки Хмельницької ОДА, доктор юридичних наук, професор; Очеретянко Віктор Іванович, ректор ХОІППО ім.А.Назаренка, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник; Галатир Віталій Вікторович, проректор з науково-педагогічної роботи ХОІППО ім.А.Назаренка, кандидат історичних наук.

Для участі у конференції зареєструвалися більше 100 осіб – науковці, керівники закладів освіти, вчителі початкових класів, вихователі ГПД, асистенти вчителів, представники дошкільної освіти, інклюзивно-ресурс-

них центрів. Це люди з різних регіонів нашої країни: Хмельницький, Київ, Рівне, Черкаси, Чернівці, Запоріжжя, Ужгород, Донецьк, Маріуполь, Суми, Полтава, Херсон та ін.

Дуже цікавими на пленарному засіданні були виступи Яцури Роксолани, вчительки початкових класів та інформатики в початковій школі Угорсько-української двомовної середньої школи та гімназії міста Будапешт на тему «Початкова освіта в Угорщині. Навчання українською», а також Грибовського Романа Ігоровича, засновника освітнього центру у Фінляндії «Orpi Sippola», голови правління Асоціації українців у Фінляндії (м. Куволла). Роман Ігорович запросив педагогів з Фінляндії Сейю Варйонен (вчительку спеціальної освіти) і Сірко Лілію (керівницю освітніх проектів у Фінляндії), щоб більше дізнатися про освітній процес у Фінляндії, про роботу з дітьми, які потребують особливої уваги.

Змістовними були виступи й інших спікерів:

– Борсук Тетяни Василівни, вчительки початкових класів Нетішинської гімназії «Ерудит» на тему «Сила партнерства: коли професійна взаємодія створює цілісність навчання»;

– Дяков Інни Володимирівни, старшої викладачки кафедри педагогіки і психології дошкільної та початкової освіти ХОІППО ім.А.Назаренка («Навчальні труднощі молодших школярів у сучасних умовах: причини та шляхи подолання»);

– Богданець-Білоskalенко Наталії Іванівни, завідувачки відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України, доктора педагогічних наук, професора («Формування читацької грамотності в учнів 3-4 класів засобами підручників з читання»);

– Карпінської Катерини Павлівни, вчительки початкових класів Кам'янець-Подільського ліцею №15 («Майстерня букросингу: від мотивації до дії»);

– Сологуб Олександр Станіславівни, т.в.о. завідувачки кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій ХОІППО ім.А.Назаренка, доктора філософії («Використання платформ для створення аудіофайлів як інструменту формування безбар'єрного освітнього середовища в початковій школі»);

– Капінус Наталії Олександрівни, завідувачки відділу початкової освіти, со-

ціалізації, ментальної та гендерної підтримки, викладачка кафедри педагогіки і психології Донецького ОІППО («Інноваційний інструментарій сучасного вчителя початкових класів: як зробити навчання в НУШ ефективнішим»);

– Заїки Ірини Володимирівни, учительки початкових класів ліцею №1 ім. Героя України М.Дзювльського Шепетівської міської ради («STEM-освіта: навчання через дію, дослідження та гру»);

– Співак Любові Миколаївни, професорки кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», доктора психологічних наук («Психодіагностика стресостійкості вчителів початкових класів у сучасному освітньому просторі»);

– Порядко Алли Михайлівни, вчительки початкових класів опорного закладу освіти «Грицівський ліцей» Грицівської селищної ради Шепетівського району («Навчання в русі» – джерело розумового задоволення, духовної радості та фізичного здоров'я дитини).

За матеріалами конференції підготовлено збірник наукових та науково-методичних праць, який згодом отримає поширення через сайт інституту.

турбота

Завітали до чотирилапих

Здобувачі освіти факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії долучилися до важливої справи — відвідали притулок для бездомних тварин, який функціонує за ініціативи організації захисту тварин «Врятуй життя» (голова — Олена Голубнича).

Ця зустріч стала можливістю не тільки допомогти чотирилапим, а й нагадуванням про відповідальність, людяність і турботу про тих, хто не може подбати про себе сам. Особливо зворушує те, що значна частина тварин у притулку була евакуйована із зони бойових дій та пережила складні випробування.

Студенти та колектив висловили щирі слова вдячності Костянтину Завроцькому, директору Хмельницької міської ветеринарної лікарні, за сприяння у придбанні корму для тварин.

Засівала талантом і добротою

Народилася майбутня науковиця в сім'ї службовців 25 квітня 1926 року на Дніпропетровщині. Батько — Семен Васильович і мама — Олена Антонівна прищепили дочці любов до землі, здатність осягати її таємниці та бажання мати послідовників своєї справи. Під опікою бабусі Агафії Андріївни в с. Лозова Павлівка Кадіївського району Луганської області пройшло її дитинство в роки Другої світової війни.

У 1934-1941 рр. навчалася в середній школі м. Запоріжжя, де закінчила сім класів. Одночасно відвідувала обласну станцію юннатів. Саме тут вперше побачила гречку і захопилася нею на все життя.

Після здобуття середньої освіти Олена Семенівна вступила на навчання до Київського сільськогосподарського інституту (нині — Національний університет біоресурсів і природокористування), який закінчила у 1950 році. За участь у студентській науково-дослідній роботі була нагороджена Почесними грамотами.

Після закінчення вишу працює на Тернопільській селекційно-дослідній станції. Тут вона пройшла шлях від молодшого наукового співробітника до заступника директора і розпочала займатися селекцією гречки в західному регіоні України. Одночасно викладала курс агротехніки у школі механізації сільського господарства.

У 1956 році Олена Семенівна переходить до інституту Агробіології (нині — Науково-дослідний інститут землеробства і тваринництва західних регіонів України, м. Львів). У цьому ж році вона успішно захищає кандидатську дисертацію на тему: «Місцеві сорти гречки та прийоми їх покращення» і далі наполегливо працює над докторською, яку захистила у 1971 році. Тема її дисертації «Основні результати дослідження по біології

Олена Семенівна Алексеєва — доктор сільськогосподарських наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України заснувала наукову школу «FAGOPYRUM» — школи вчених із селекції, насінництва і технології вирощування цінної круп'яної культури — гречки.

сортовивченню і селекції гречки в західних областях України».

Згодом розпочинається її трудова і наукова діяльність у Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті (нині Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»). Тодішній ректор, доктор біологічних наук, професор Семен Сергійович Сербін як фахівець з біохімії та технології вирощування і переробки цукрових буряків запросив на роботу двох докторів наук, подружжя професора В.П.Ступакова і О.С.Алексееву. Це дало можливість відкрити спеціалізовану вчену раду із захисту кандидатських дисертацій в інституті.

Саме в Кам'янці-Подільському на повну силу розкривається науково-педагогічний талант Олени Семенівни. У 1972 році вона створює науково-дослідну лабораторію гречки, яку в 1979-му реорганізовано у проблемну науково-дослідну лабораторію, а згодом, у 1997 році перетворено в науково-дослідний інститут круп'яних культур, першим директором якого була О. С. Алексеева. В різні роки тут працювало від 10 до 30 співробітників. Науковцям було виділено близько 60 га землі як для дослідів, так і для отримання насіння цієї важливої культури, сорти якої були районовані. Науковцями інституту виведено і передано у Державне

сортовипробування 34 сорти гречки. Інститут відомий далеко за межами України, його вчені мають тісні контакти з колегами Китаю, Словенії, Чехії, Польщі, Молдови, Італії, Японії. В інституті є унікальний генетичний банк зародкової плазми різновидів гречки з усього світу — близько 1 000 зразків.

На дослідному полі у 2000 році побудовано лабораторний і технологічний корпуси для Інституту круп'яних культур, закуплена сільськогосподарська техніка, касетні та пневматичні сівалки точного висіву, чеські міні-трактори, зерноочисні машини типу «Петкус», два дослідних комбайни «Сампо-500» і чимало різної техніки, приладів та інвентаря.

Олена Семенівна виконувала теоретичні та методичні розробки з селекції гречки і запропонувала нові методи створення вихідного матеріалу в селекції (на основі цих розробок створено сорти «Вікторія» і «Глорія»). «Вікторія» є довгожителем: уже понад тринадцять років він висівається на ланах України, ставши цінним вихідним матеріалом для подальшої роботи селекціонерів.

Олена Семенівна зробила і застосувала в селекції гречки методи експериментального мутагенезу (цим методом створено сорти «Аеліта», «Лада», «Галлея», «Степова»), метод сумісної дії радіації та хімічних мутагенів, який дав можливість створити крупноплідні форми і сорти гречки («Подольянка», «Кара-Даг», «Яна») і встановила специфічність дії різних мутагенних чинників на мутаційний процес у гречки, а також особливості стабілізації мутантів старших поколінь.

освітяни Поділля

Засівала талантом і добротою

Розробила методику добору вихідних форм гречки за маркерними ознаками та радіорезистентністю, яка стала доказом стійкості плодів проти висипання. На її основі створено сорти «Зеленоквіткова 90», «Зеленоквіткова 93», «Роксолана». Зеленоквіткову форму було переведено на поліплоїдний рівень. Під впливом різних мутагенів одержано широкий спектр мінливості та сформовано унікальну колекцію мутантів гречки України. Проведено технологічну, біологічну та фітопатологічну оцінку значного обсягу селекційного матеріалу і колекційних зразків.

У 1980-1992 роках О.С.Алексеева очолювала міжвузівську координаційну раду з круп'яних культур, була заступником голови міжвузівської ради з сільськогосподарської радіобіології, членом координаційних і методичних рад з селекції і технології вирощування сільськогосподарських культур при Агрпромі, членом Ради з сільськогосподарської радіобіології при президентові, членом при відділенні рослинництва ВАСГНІЛ.

Олена Семенівна підготувала 40 кандидатів та докторів наук. Серед її учнів Микола Володимирович Роїк — відомий вчений в галузі селекції цукрових буряків, академік УААН, завідувач кафедри екології, доктор сільськогосподарських наук, професор Черкаського національного університету ім.Б.Хмельницького В.Я.Білоножко, завідувач

кафедри рослинництва, селекції та насінництва, доктор сільськогосподарських наук, професор Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» В.Я.Хоміна та багато інших.

Академік О.С.Алексеева опублікувала понад 350 наукових праць, 24 монографії та навчальних посібників, видала 9 збірників наукових праць. Брала участь в міжнародних конгресах та симпозіумах. Вона була Заслуженим діячем науки і техніки України, стипендіатом державної стипендії, відзначена урядовими нагородами.

Її обрали академіком АН ВШ України, Міжнародної академії аграрної освіти, Міжнародної академії інформатизації, Академії наук республіки Молдова, Міжнародної академії наук екології і безпеки життєдіяльності. Вона — почесний член професійного жіночого управління Радників Бібліографічного інституту (США). О.С.Алексеевій присвоєне звання «Почесного професора» Подільського державного аграрно-технічного університету.

16 вересня 2006 року після тривалої хвороби Олена Семенівна відійшла у засвіти. Наша пам'ять буде завжди зберігати світлий образ талановитого вченого і прекрасної людини. Адже людина живе доти, доки її пам'ятають.

Анатолій РУДЬ,
голова ради ветеранів
ЗВО «ПДУ», професор,
член НСКУ і НСЖУ.

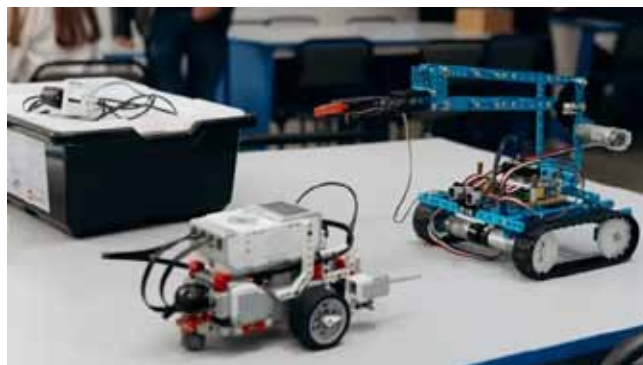
обнова

Розумні симулятори

У Кам'янець-Подільському фаховому коледжі індустрії, бізнесу та інформаційних технологій відкрили оновлений навчальний простір, головною «фішкою» якого стали унікальні для навчальних закладів Хмельниччини тренажери. Проєкт реалізували спільно з брендом Setark (АТ «Подільський цемент»). Аудиторію не просто відремонтували та обставили сучасними меблями, а перетворили на високотехнологічний центр підготовки.

Серце аудиторії: два сучасні симулятори бульдозера та навантажувача. Максимальна точність: щоб віртуальна робота нічим не відрізнялася від реальної, до налаштування залучили досвідчених операторів заводу. Вони протестували техніку та «відкалібрували» її так, щоб рухи джойстиків та реакція екранів повністю відтворювали дії справжніх кар'єрних гігантів.

Ініціатива має цілком конкретну мету: повернути популярність спеціальності гірника серед молоді. Торік на цей напрямок подали документи лише кілька студентів, тому бізнес та освіта об'єдналися, щоб змінити сприйняття цієї професії.

Міський голова Михайло Посітко також підкреслив важливість партнерства для громади: за його словами, такі проєкти дозволяють студентам швидше інтегруватися в професію, а підприємствам — отримувати готових спеціалістів, які «на ти» із сучасними процесами.

Відкриття аудиторії — це лише початок. Наступні кроки проєкту включають:

- оновлення та ліцензування освітніх програм відповідно до вимог ринку;
- гостьові лекції від провідних фахівців «Подільського цементу»;
- зустрічі з молодими працівниками компанії, які розкажуть про свій реальний шлях до успіху в галузі.

профорієнтація

Вибір – за абітурієнтами

Нетішин став майданчиком для живого діалогу між освітою та майбутніми абітурієнтами. На захід, організований філією «ВП ХАЕС», завітали представники провідних закладів вищої освіти України, аби допомогти ліцеїстам зробити один із перших усвідомлених кроків у професійному житті.

Розпочали з презентації заступника генерального директора філії «ВП ХАЕС» АТ «НАЕК «Енергоатом» Володимира Гудзя – про можливості, перспективи та роль атомної енергетики сьогодні. Керівник звернувся до молоді: «Перед вами стоїть важливий вибір майбутнього. Сподіваюся, ви оберете технічну освіту, станете частиною команди Хмельницької АЕС – і вже зовсім скоро ми називатимемо один одного колегами».

Далі – безпосереднє спілкування з представниками закладів вищої освіти: Вінницького національного технічного університету, НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», Національного університету «Одеська політехніка», Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя, Національного університету водного господарства та природокористування, а також Хмельницького національного університету.

Виші представили освітні програми, розповіли про умови вступу, навчання та подальше працевлаштування. У фокусі – електроенергетика, атомна енергетика, автоматизація, ІТ та хімічні технології – напрями, які формують основу стабільної роботи енергосистеми.

У форматі «відкритий мікрофон» учасники поспілкувалися без формальностей, із живими запитаннями про вступ, навчання та реальні перспективи.

Проведення таких профорієнтаційних заходів сприяє усвідомленому вибору професії молоддю та формує кадровий потенціал для розвитку енергетичної галузі України.

першOVERесневе

Першачків уже чекають

У закладах загальної середньої освіти Хмельницької області триває прийом заяв на зарахування дітей до перших класів. Основний етап вступної кампанії триватиме до 31 травня 2026 року.

Як повідомив директор Департаменту освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації Олександр Пунда, у 2026–2027 навчальному році першокласників прийматимуть близько 450 навчальних закладів області.

Загалом мережа загальної середньої освіти регіону налічує 482 заклади. Водночас близько 30 із них цього року не здійснюватимуть набір до перших класів через реорганізацію, оптимізацію та формування мережі старшої профільної школи.

Зарахування дітей відбуватиметься у дві хвили. Перша, основна, триватиме з 1 квітня до 31 травня включно. У цей період першочергово зараховують дітей, які проживають на території обслуговування закладу, а також тих, чії брати або сестри вже навчаються у школі, і дітей працівників закладу.

Друга хвиля зарахування проходитиме з 16 червня до 31 серпня — вона передбачена для заповнення вільних місць.

Для вступу до першого класу один із батьків або законний представник дитини має подати заяву (особисто або електронною поштою), копію свідоцтва про народження з пред'явленням оригіналу, медичну довідку форми № 086-1/о та карту профілактичних щеплень. Також необхідно надати документ, що підтверджує місце проживання, для реалізації права на першочергове зарахування.

У разі, якщо дитина має особливі освітні потреби, додається висновок інклюзивно-ресурсного центру для створення відповідних умов навчання.

Водночас у департаменті наголошують: чинне законодавство забороняє будь-які вступні випробування до початкової школи. Жодні тести, співбесіди чи конкурси не допускаються.

За словами Олександра Пунди, при вступі до школи важливішими за академічні знання є базові соціальні навички дитини — здатність до самообслуговування, комунікації та взаємодії з іншими дітьми.

Мовній політиці – системний підхід

Нещодавно в Україні набрав чинності стандарт державної мови, яким Український правопис офіційно закріплено як обов'язковий до застосування в усіх сферах суспільного життя, визначених законодавством. Це рішення не змінило чинних правописних норм, однак актуалізувало дискусію довкола мовних стандартів, їх дотримання та практичного застосування. Про це, а також про вживання фемінітивів і зміни у проведенні іспиту на рівень володіння державною мовою – розповідає голова Національної комісії зі стандартів державної мови Юлія Чернобров.

Український правопис як стандарт державної мови

– Почнімо з Українського правопису. 28 березня набрав чинності стандарт державної мови. Які зміни він передбачає?

– Власне, затвердження Українського правопису як стандарту державної мови 1 березня 2026 року не змінило жодних чинних правописних норм, які були ухвалені у 2019 році. Але це рішення офіційно зафіксувало обов'язок їх неухильного дотримання в усіх сферах суспільного життя, визначених законодавством, зокрема Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Комісія працювала над цим рік. Ми аналізували проблемні місця правопису 2019 року й мали на меті внести саме редакційно-технічні виправлення. Тому що в тексті було чимало неточностей і навіть помилок. Зокрема, ми додали розділ «Український алфавіт», якого не було у версії 2019 року, уточнили наголоси, адже були розбіжності з орфографічними та орфоепічними словниками, прибрали повтори й елементарні одруки; вилучили приклади, які або були недоречними, або були пов'язаними з державою-агресором та її союзниками; виправили ті ілюстрації, коли

прикладі не відповідали самим правилам. Тобто була виконана велика технічна робота, і її результат – виправлений текст правопису.

Скрупульозна робота з кожним параграфом, пунктом і підпунктом, а також із примітками в правописі оприявила багато проблемних місць і дала нам розуміння того, що припиняти її неможливо. Ми отримали під час публічного громадського обговорення багато пропозицій від фахової спільноти. Ті з них, що стосувалися змін норм, не були враховані зараз, але узагальнені, – і робота над ними триватиме надалі.

Водночас для користувачів нічого не змінилося – правила залишилися тими самими.

– Ви зазначали, що рік розглядали текст. Хто саме працював над цим?

– Була створена робоча група. До неї увійшли представники Інституту української мови, Інституту мовознавства, Українського мовно-інформаційного фонду, а також закладів освіти. Група працювала до кінця 2025 року, підготувала текст із редакційними виправленнями й передала його Комісії. Далі ми винесли його на громадське обговорення, отримали дуже багато пропозицій і їх узагальнили.

– Чи передбачені механізми контролю за дотриманням правопису?

– Комісія не має повноважень контролювати дотримання норм. Але важливо розуміти, що правопис – це єдиний орієнтир, який забезпечує якісне й зрозуміле спілкування, особливо писемне. Єдині мовні норми – це, зокрема, і питання національної безпеки.

– Як уникнути ситуації, коли норми формально існують, але фактично ігноруються в публічній комунікації?

– Мовна норма – це соціальний договір. Вона працює тоді, коли більшість бачить у ній цінність. Тут важливе інституційне лідерство: якщо держава, всі органи влади послуговуються правописом, то ним користуються й інші. Також важливий престиж через культуру – фільми, серіали, медіа. Якісний контент спонукає дотримуватися норми набагато ефективніше, аніж найсуворіший контроль. Та попри все кожна людина повинна усвідомлювати, що правильне мовлення, грамотне написання, багатий словниковий запас – це ознаки відповідального громадянина вільної України.

Фемінітиви в українській мові

– А чи є вживання фемінітивів обов'язковим у публічній та офіційній комунікації?

Мовній політиці – системний підхід

– Ні, це не обов'язково. І невживання фемінітивів не є помилкою. Після затвердження правопису багато хто почав хвилюватися, що їх змушуватимуть це робити. Але правопис лише констатує, що такі форми мають певну традицію в українській мові, що існують словотворчі засоби, які здатні утворювати іменники-назви осіб жіночої статі відповідно до виконуваної ролі, а от доречність їхнього застосування – це питання стилістики.

Потрібно розібратися, навіщо потрібні фемінітиви. Якщо є жінки у професіях, то мають бути й слова, які їх позначають. Це не нове явище, а давня традиція української мови. На відміну від російської, де такі форми іноді можуть мати зневажливе звучання, в українській мові фемінітиви є нормою. Водночас сьогодні ми бачимо дуже різне ставлення до їх використання: від беззаперечного схвалення до різкого заперечення.

– Чому тоді виникає спротив?

– Спротив викликають не самі фемінітиви, а або недолугі форми, або страх їх насадження. Але мова – саморегульована система. Вона сама відбирає, що залишиться.

– Чи розглядаєте ви можливість створення словника або рекомендацій з утворення фемінітивів, щоб користувачі мали чіткі орієнтири?

– Комісія не створює словників. Тут може допомогти фахова спільнота. Відповідні видання і рекомендації сьогодні існують. Більше того, ми бачимо, що окремі органи влади також напрацьовують власні рекомендації. Водночас важливо розуміти, що в мові діють не лише формальні засоби. Не завжди можна утворити фемінітив і отримати повністю рівнозначну пару. Наприклад, слова можуть не збігатися семантично, і між ними не можна поставити знак рівності. Тобто всеохопного паралелізму в мові немає. Тому варто використовувати й інші засоби – аналітичні форми («пан», «пані»), синтаксичні конструкції, а не лише словотвір.

Щодо рекомендацій: у 2021 році Комісія працювала над стандартом фемінізованих назв у медичній сфері – це були переліки відповідників. Однак Інститут української мови не підтримав такого підходу, наголосивши, що в мові не діє повний паралелізм і що варто використовувати різні мовні засоби, а не лише формальні рекомендації. Тому створити універсальний перелік для всіх слів складно. Важко уявити, як користувач працював би з таким довідником – постійно звертався б до нього, шукаючи відповідники.

Водночас деякі форми вже стали звичними, наприклад, «лікарка», «вчителька», інші ж сприймаються по-різному. Тут важливі також відчуття міри й естетики. І ще раз наголошу: гендерно-чутлива мова – це не лише фемінітиви. Її можна досягти за допомогою цілого комплексу мовних засобів, і важливо не забувати про це різноманіття.

– Якщо людина хоче вживати фемінітиви, але утворює їх неправильно, чи не є це викривленням або «засміченням» української мови?

– Так. І сьогодні правопис лише констатує, що такі слова можуть утворюватися за допомогою низки суфіксів, але не регламентує кожен конкретний випадок. Водночас мова не приймає всього штучного чи непридуманого. Ми вже бачимо, як поступово фемінітиви на позначення певних посад входять вжиток і закріплюються.

Важливо, що цей процес не потребує директив чи примусу, – мова є саморегульованою системою і реагує на суспільні запити. Те, що приживеться, залишиться в мовній практиці, а що ні – відсіється із часом.

Звернення громадян

– Чи отримуєте ви звернення або скарги від громадян щодо мовних питань? І чого вони найчастіше стосуються?

– Так, ми отримуємо дуже багато звернень від громадян. Найчастіше вони стосуються правописних норм: запитують про написання слів іншомовного походження, про вживання слів у певних контекстах, про написання разом, окремо чи з дефісом, про використання великої букви тощо. Також надходять скарги щодо розбіжностей у написанні, наприклад, коли на сайті одного органу слово написано так, а на сайті іншого – інакше, і люди запитують, чому виникає така різниця.

Водночас Комісія не має повноважень контролювати, хто і як пише. Але ми сподіваємося, що після затвердження правопису ситуація поступово вирівняється, адже відтепер і Кабінет Міністрів України, і Верховна Рада України, і всі центральні органи влади та місцеві адміністрації мають використовувати єдиний правопис.

– А приблизно скільки таких звернень та скарг ви отримуєте?

– Якщо говорити помісячно, то це складно поррахувати. Але, наприклад, за один квартал було близько 270 звернень. Така активізація, ймовірно, пов'язана з тим, що ми розглядали

пропозиції до правопису. Загалом за минулий рік надійшло близько 1500 звернень. Досить багато з них стосуються назв населених пунктів. Це пов'язано з тим, що Комісія ухвалила перелік назв міст, сіл і селищ, які не відповідають стандартам державної мови, а також працювала зі списком назв територіальних громад у 2025 році. Тому громади часто звертаються, щоб уточнити, чи відповідає та чи інша назва стандартам.

Водночас надання роз'яснень із правописних питань не є прямим повноваженням Комісії – ми напрацьовуємо й затверджуємо стандарти. Але коли до нас звертаються, ми орієнтуємо громадян на відповідні параграфи правопису й пояснюємо, де можна знайти потрібну інформацію.

Іспит на рівень володіння державною мовою

– Хотілося б поговорити про іспит на рівень володіння державною мовою. Як сьогодні він організований і чи відбулися зміни від початку його запровадження?

– Сьогодні іспит на рівень володіння державною мовою суттєво відрізняється від того формату, який був у 2021 році. Спочатку це був комплексний письмовий іспит тривалістю дві години, який охоплював слухання, читання, письмо та говоріння. Зокрема, потрібно було прослухати аудіо, зreferувати його та висловити власну позицію, а також виконати усні завдання – монолог і діалог. Згодом, через велику кількість претендентів, іспит скоротили до 30 хвилин, залишивши лише тестову частину та монолог.

У 2024 році формат знову оновили: повернули письмову частину й розширили можливості оцінювання. Нині іспит триває одну годину і складається з трьох блоків: тестів, зокрема і на розуміння прочитаного, написання тексту з опорою на прослуханий аудіозапис та усного монологу. Важливо, що іспит перевіряє не теоретичні знання, а практичні навички: уміння розуміти інформацію, аналізувати її та чітко висловлюватися. Це безпосередньо пов'язано з роботою державного службовця.

Також із 2024 року оновили умови проведення: іспит проходить у 53 уповноважених установах із урахуванням безпеки та доступності, створено спеціальні умови для людей з інвалідністю.

актуальне інтерв'ю

Мовній політиці – системний підхід

Реєстрація відкривається щомісяця, а результати встановлює Комісія колегіально. У разі успішного складання претендент отримує електронний сертифікат у відкритому реєстрі.

Отже, нинішній формат є більш збалансованим: він коротший, але водночас дає змогу повноцінно оцінити рівень володіння державною мовою.

– Як багато людей наразі складають такий іспит? Який відсоток учасників не складає іспиту з першої спроби?

– Загалом відсоток тих, хто не складає іспиту взагалі, дуже низький – не перевищує 0,1% від усіх учасників.

Водночас, якщо говорити про якість складання іспиту, то тут інша картина: близько 80% претендентів підтверджують рівень вільного володіння мовою, а приблизно 20% – ні.

Також є окремий іспит для осіб, які хочуть набути громадянство України. Це фактично іспит з української мови як іноземної на рівень B1. У цьому випадку результати залежать від підготовки, адже серед претендентів є як ті, хто давно живе в Україні, так і ті, хто лише почав вивчати мову.

– Чи багато оскаржень результатів?

– Ні, таких небагато – близько 1% від усіх учасників. Причини різні: іноді це технічні проблеми (зокрема через війну – відімкнення електрики, відсутність інтернету), іноді – незгода з оцінюванням.

Щоб забезпечити об'єктивність, роботи перевіряють кілька екзаменаторів, які не знають, чію саме роботу оцінюють. У поодиноких випадках залучають третього екзаменатора. Крім того, діє окрема комісія з розгляду скарг.

– А яка динаміка кількості учасників?

– За п'ять років іспит загалом склали понад 322 тисячі осіб, із них близько 262 тисяч підтвердили рівень вільного володіння.

Щодо іноземців, їх стало менше після початку повномасштабної війни: якщо у 2022 році іспит склали 745 осіб, то у 2024 – лише 118, у 2025 – 178. Загалом за п'ять років – понад 2 тисячі осіб.

Кількість учасників загалом також коливається. Наприклад, у 2022 році іспит складали близько 63 тисяч осіб, у 2023 – 73 тисячі, далі показники дещо знизилися. Це пов'язано, зокрема, з тим, що під час воєнного стану конкурси на державні посади обмежені.

Водночас попит на іспит зберігається, і Комісія коригує кількість місць залежно від потреб, зважаючи також на обсяги бюджетного фінансування.

– Чи є обмеження щодо повторного складання?

– Іспит можна складати необмежену кількість разів, але не частіше, ніж раз на чотири місяці. Сертифікат при цьому діє безстроково.

– Раніше Міністерство освіти і науки заявляло про впровадження іспиту на володіння державною мовою для аспірантів третього курсу. На якому етапі зараз ця ініціатива?

– Наразі мені не відомо, на якому етапі перебуває ця постанова і чи була вона ухвалена. До нас відповідної інформації не надходило, тому сказати, чи буде реалізовано цю ініціативу найближчим часом, я не можу.

– А взагалі найближчим часом ви збираєтесь впроваджувати ще якісь зміни до іспиту?

– Наразі ми не плануємо змін ні у форматі, ні в процедурі складання іспиту. Основну увагу зосереджуємо на розвитку вже запроваджених елементів: удосконаленні банку завдань, розширенні співпраці з авторами та рецензентами, а також на формуванні аналітики результатів.

– Які загалом плани та пріоритети роботи Комісії на найближчий час?

– Одним із ключових напрямів є інтеграція України до європейського освітнього простору. Це передбачає розвиток системи іспитів з української

мови як іноземної та їх відповідність до загальноєвропейських стандартів.

Комісія співпрацює з ALTE – Європейською асоціацією екзаменаційних рад з іноземних мов. Ми є асоційованим членом організації, а у 2025 році перейшли на програму ALTE Plus. Наша стратегічна мета – отримання знака якості ALTE, що означатиме міжнародне визнання іспиту та підтвердження його надійності.

У січні 2026 року ми завершили консультації з представниками ALTE щодо відповідності іспиту для набуття громадянства (рівень B1) до загальноєвропейських рекомендацій і стандартів якості. Зокрема, йшлося про відповідність за 18 критеріями.

Також важливим досягненням стало впровадження комплексної системи захисту інформації в іспитовій системі.

У перспективі ці напрацювання мають стати основою для повноцінної сертифікації з української мови як іноземної.

Водночас розвиток мовної політики в державі потребує системного підходу. Серед пріоритетів – напрацювання стандартів (зокрема термінологічних), розвиток досліджень, створення словників і навчальних програм, а також краща координація між інституціями.

Мовна політика має формуватися як повноцінна державна сфера, а не за залишковим принципом.

Вікторія ШЕВЧЕНКО.